

Rapport

Een onderzoek naar een klacht over de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de Dienst Justitiële Inrichtingen.

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de Dienst Justitiële Inrichtingen gegrond.

Datum: 6 april 2017

Rapportnummer: 2017/047

AANLEIDING

Verzoeker heeft gedetineerd gezeten vanwege een delict waar media-aandacht voor bestond. Enige tijd geleden is er informatie uit zijn gevangenisdossier gelekt. Vervolgens heeft verzoeker een klacht bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie ingediend over het lekken van de informatie. In reactie hierop heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan verzoeker laten weten dat er een verkennend onderzoek is verricht en op grond daarvan geen conclusie kan worden getrokken over de wijze waarop de informatie gelekt is. De staatssecretaris stelde dat een nader onderzoek ook niet tot duidelijkheid op dit punt zou leiden. Volgens de staatssecretaris kon een te grote kring personen van verschillende instanties (onder andere de reclassering en de politie) in het bezit zijn van de informatie. Ook kon volgens de staatssecretaris niet worden uitgesloten dat verzoeker zelf de beschikking had over de informatie die is gelekt. Vervolgens benaderde verzoeker de Nationale ombudsman.

KLACHT

Verzoeker klaagt erover dat de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en/of de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) persoonlijke gegevens uit zijn gevangenisdossier heeft/hebben laten uitlekken, althans dat er door de staatssecretaris en/of DJI onvoldoende waarborgen zijn gecreëerd om te voorkomen dat er informatie uit zijn gevangenisdossier is gelekt.

BEVINDINGEN

Standpunt verzoeker

Verzoeker stelt dat zijn privacy is geschaad doordat de informatie is gelekt. De gelekte informatie is (zeer) persoonlijk van aard en deels onjuist. Volgens verzoeker is het lekken onder (mede)verantwoordelijkheid van de staatssecretaris gebeurd en probeert de staatssecretaris zich te verschuilen achter de mogelijkheid dat andere instanties de beschikking kunnen hebben gehad over de gelekte informatie. Verzoeker stelt dat hij uiteraard niet zelf de informatie heeft gelekt. Dit is in het geheel niet in zijn belang. Verder stelt verzoeker dat de DJI bepaalde gegevens heeft in het gevangenisdossier die je als gedetineerde niet krijgt bij inzage in en/of verstrekking uit dit dossier. In de gelekte informatie stonden deze gegevens wel; in de gelekte informatie stonden dus meer gegevens dan verzoeker zelf zou krijgen bij een verstrekking uit zijn dossier. Ter onderbouwing heeft verzoeker twee stukken aan de Nationale ombudsman verstrekt. Deze stukken heeft verzoeker gekregen van de DJI en hierop ontbreken gegevens die wel waren opgenomen in de gelekte informatie. Toen de informatie werd gelekt, zat verzoeker nog gedetineerd en gelet op de beperkingen die de detentie met zich meebracht, was het volgens verzoeker voor hem niet mogelijk ongemerkt informatie te lekken.

Verzoeker vindt dat uit het feit dat informatie is gelekt, reeds blijkt dat onvoldoende waarborgen bestonden tegen het lekken. Hij is van mening dat het technisch gezien mogelijk was destijds meer waarborgen te creëren dan de DJI en de staatssecretaris hebben gedaan. De omstandigheid dat veel personeel van de DJI toegang had tot de informatie die is gelekt, noopte volgens verzoeker tot extra alertheid en waarborgen. Verzoeker ziet ook niet in waarom bijna alle medewerkers van de penitentiaire inrichting toegang moesten hebben tot de gelekte informatie. Verzoeker vindt dat de DJI gebruikmaakt van een verouderd systeem. Uit het feit dat men bezig is met een nieuw systeem dat extra waarborgen zal bieden, blijkt volgens verzoeker dat eerder onvoldoende waarborgen werden geboden.

Standpunt staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Naar aanleiding van vragen van de Nationale ombudsman heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie laten weten dat hij niet heeft kunnen vaststellen hoe de informatie is gelekt en of daar personeel van de DJI bij betrokken was. Hij kan hierdoor ook niet uitsluiten dat personeel van de DJI betrokken was bij het lekken van de informatie. In het systeem waar de gelekte informatie in stond, worden de loggegevens slechts een korte tijd bewaard. De loggegevens uit de periode waarin de informatie is gelekt, zijn dan ook niet meer beschikbaar. De staatssecretaris wijst erop dat het ook mogelijk is dat de gelekte informatie afkomstig is uit het fysieke papieren dossier. De gelekte informatie wordt volgens de staatssecretaris conform hoofdstuk twee van de Wet bescherming persoonsgegevens alleen verstrekt aan andere instanties voor zover die de betreffende informatie nodig hebben voor de uitoefening van hun publieke taak. Een verstrekking van de betreffende informatie aan instanties buiten de DJI wordt niet geregistreerd en daarom kan de staatssecretaris niet met zekerheid aangeven of de informatie over verzoeker aan andere instanties is verstrekt. Verder heeft de staatssecretaris gemotiveerd aangegeven waarom de gelekte informatie door een grote groep medewerkers van de DJI geraadpleegd moet kunnen worden.

De over verzoeker gelekte informatie bevatte gegevens die instanties buiten de DJI nooit krijgen, tenzij sprake is van ongeoorloofde afwezigheid. Volgens de staatssecretaris is het niet gebruikelijk dat een gedetineerde zelf de beschikking krijgt over de informatie die in verzoekers geval is gelekt. Indien dergelijke informatie wel aan een gedetineerde zelf wordt verstrekt, dan bepaalt het systeem welke gegevens die informatie precies bevat.

Als een gedetineerde inzage wil in zijn gevangenisdossier dan kan hij dit mondeling verzoeken, maar vaak vult de gedetineerde een briefje in waarmee het verzoek kenbaar wordt gemaakt. In de praktijk wordt niet altijd geregistreerd of een gedetineerde een verzoek om inzage heeft gedaan. Hetzelfde geldt voor het verstrekken van kopieën van stukken uit het gevangenisdossier. Uit het dossier van verzoeker blijkt dat hij zijn dossier heeft ingezien en hij documenten uit het gevangenisdossier heeft ontvangen. De staatssecretaris kan echter niet aangeven of de gelekte informatie aan verzoeker is verstrekt.

De staatssecretaris heeft gesteld dat medewerkers van de DJI alleen toegang hebben tot gegevens van gedetineerden op de eigen werklocatie. In het huidige systeem bestaat niet de mogelijkheid om in bijzondere situaties een beperktere groep medewerkers op een locatie toegang te geven tot informatie in het gevangenisdossier. Hierbij heeft de staatssecretaris gesteld dat het huidige systeem in dat opzicht verouderd is en hij daarom bezig is met het realiseren van een systeem dat aan de eisen van de huidige tijd voldoet. Het nieuwe systeem zal wel de mogelijkheid bieden om de kring van medewerkers die informatie kan raadplegen te beperken. Daarnaast zullen in het nieuwe systeem meer loggegevens worden bewaard en zullen de loggegevens langer worden bewaard dan nu het geval is. Wanneer de informatie die in verzoekers geval is gelekt, wordt verstrekt aan andere instanties dan zal dit in het nieuwe systeem worden gelogd. Inmiddels wordt ook minder informatie gedeeld met instanties buiten de DJI dan het geval was toen de informatie over verzoeker is gelekt. Naar verwachting zal de uitrol van het nieuwe systeem in de tweede helft van 2017 zijn afgerond.

De staatssecretaris stelt dat de Beveiligingsvoorschriften van het Rijk gelden en zeer hoge eisen worden gesteld aan de integriteit van het personeel (beroepsgeheim en Gedragscode DJI). De staatssecretaris is daarom van mening dat de beveiliging van de gegevens op niveau is. Indien een personeelslid van de DJI betrokken is geweest bij het uitlekken van de informatie, dan heeft die persoon volgens de staatssecretaris willens en wetens de norm over hoe om te gaan met vertrouwelijke informatie geschonden. Dergelijk gedrag van een kwaadwillend individu kan nooit helemaal worden voorkomen, hoewel dat ook te betreuren is, aldus de staatssecretaris. Hij is van mening dat niet kan worden geconcludeerd dat onvoldoende waarborgen zijn gecreëerd om te voorkomen dat persoonlijke informatie uit het dossier van verzoeker is gelekt. Daarom acht de staatssecretaris de klacht van verzoeker ongegrond.

BEOORDELING

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten van burgers worden gerespecteerd. Een van die grondrechten is het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

De overheid dient bij het omgaan met (zeer) persoonlijke en/of gevoelige informatie een goed en veilig systeem te gebruiken met zoveel mogelijk waarborgen. Hoeveel waarborgen vanuit het behoorlijkheidsperspectief voldoende zijn, hangt af van de aard van de informatie en de specifieke omstandigheden van het geval. De Nationale ombudsman realiseert zich dat het gebruik van een goed en veilig systeem met veel waarborgen niet volledig kan uitsluiten dat vertrouwelijke informatie kan worden gelekt. Indien een dergelijk lek zich onder de verantwoordelijkheid van de overheid voordoet, dient de overheid deze verantwoordelijkheid op zich te nemen.

De Nationale ombudsman acht het niet aannemelijk dat verzoeker de informatie zelf heeft gelekt. Hierbij is van belang dat het om zeer persoonlijke informatie gaat, verzoeker geen

belang had bij het lekken van de informatie en de gelekte informatie volgens verzoeker onjuiste gegevens bevatte. Ook is meegewogen dat het volgens de staatssecretaris niet gebruikelijk is dat een gedetineerde zelf beschikt over de informatie die in dit geval is gelekt. Verder acht de Nationale ombudsman het onwaarschijnlijk dat verzoeker eerst zelf de informatie lekt en vervolgens klachten indient over het lekken van de informatie.

Hoewel de Nationale ombudsman niet kan vaststellen hoe en door wie de informatie is gelekt, lijkt het erop dat de informatie via de overheid is gelekt. Zoals de staatssecretaris heeft erkend, maakt de DJI gebruik van een verouderd systeem. Het systeem biedt bijvoorbeeld niet de mogelijkheid om een beperkte kring van medewerkers de toegang te geven tot de informatie van een specifieke gedetineerde. In bepaalde gevallen kan hier gelet op de persoon van de gedetineerde of de aard van zijn zaak aanleiding voor zijn. Ook wordt de verstrekking van de informatie (die in dit geval is gelekt) aan instanties buiten de DJI in het huidige systeem niet gelogd. Dit acht de Nationale ombudsman niet zorgvuldig. Door dergelijke verstrekkingen niet te registreren, kan achteraf niet worden vastgesteld welke informatie aan welke instantie is verstrekt en of deze verstrekking was toegestaan. Gelet op de persoon van verzoeker is de Nationale ombudsman van oordeel dat de staatssecretaris/DJI in zijn geval - vanuit het behoorlijkheidsperspectief - extra alert hadden moeten zijn en extra zorgvuldig met de betreffende informatie hadden moeten omgaan. Door dit na te laten, is het vereiste dat grondrechten – in dit geval het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer – dienen te worden gerespecteerd, geschonden.

De Nationale ombudsman heeft met instemming kennis genomen van het feit dat de staatssecretaris bezig is met het realiseren van een nieuw systeem waarin meer waarborgen zullen worden gecreëerd om de privacy van gedetineerden te beschermen.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de DJI is gegrond, wegens het onvoldoende respecteren van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen